

หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4154s/2551

- แนวคิดพื้นฐานของการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายตาม ป.อ.มาตรา 68 เปรียบเทียบกฎหมายอาญาเยอรมัน

ข้อมูลย่อ

โจทก์ร่วมและจำเลยที่ 1 เพียงมีเรื่องโต้เถียงกันเท่านั้น แล้วโจทก์ร่วมไม่ได้กระทำอะไรอื่นอีก แม้จำเลยที่ 1 อ้างว่าโจทก์ร่วมเคยให้มิด พ. แทนจำเลยที่ 1 และโจทก์ร่วมจะแทงจำเลยที่ 1 ด้วย ก็เป็นเพียงคำพูดโต้ตอบกันเพราะขณะนั้นไม่ปรากฏว่าโจทก์ร่วมจะทำร้ายจำเลยที่ 1 ก่อน การที่จำเลยที่ 1 ถูมิดของกลางเข้าไปหาโจทก์ร่วมแต่ถูกโจทก์ร่วมแยงมิด แล้วจำเลยที่ 1 ใช้มิดของกลางแทงปัดที่ไหลของโจทก์ร่วมนั้นเป็นเรื่องที่จำเลยที่ 1 โกรธโจทก์ร่วมเองโดยที่โจทก์ร่วมไม่ได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดกับจำเลยที่ 1 แต่จำเลยที่ 1 เป็นฝ่ายก่อเหตุก่อน และทำร้ายโจทก์ร่วมโดยใช้มิดของกลางแทงโจทก์ร่วมเป็นเหตุให้โจทก์ร่วมได้รับอันตรายสาหัส จึงไม่ถือว่าเป็นการป้องกันตัวให้พ้นภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายและไม่ภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง การกระทำของจำเลยที่ 1 ดังกล่าวจึงไม่อาจยกเอาเหตุป้องกันโดยชอบขึ้นมาอ้างได้ เพราะการป้องกันโดยชอบตาม ป.อ.มาตรา 68 ต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำถูกกระทำฝ่ายเดียวก่อนจึงได้กระทำไปเพื่อป้องกันสิทธิของตนเอง

หมายเหตุ

ศาลฎีกาในคดีนี้เดินตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเดิม ๆ ที่ว่าผู้ก่อเหตุไม่อาจอ้างเหตุการณ์ป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายได้ การที่เราจะเข้าใจเหตุผลของหลักการที่ศาลฎีกาวางไว้ข้างต้นก็ต่อเมื่อเราเข้าใจว่าแนวคิดพื้นฐานของการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อหาอย่างไร

ตามกฎหมายอาญาเยอรมัน ความเห็นฝ่ายข้างมากเห็นว่าการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายมีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญสองประการร่วมกันกล่าวคือ แนวคิดในการป้องกันตนเอง (Individualhutz) และแนวคิดในการรักษาระเบียบของกฎหมาย (Rechtsbewahrung) ในส่วนของแนวคิดในการป้องกันตนเองมีความหมายว่าทุกคนมีสิทธิตามธรรมชาติที่จะใช้สิทธิป้องกันเพื่อคุ้มครองตนเองหรือบุคคลอื่น ในส่วนของแนวคิดในการรักษาระเบียบของกฎหมายเป็นไปตามหลักการที่ Berner ได้ให้ไว้เมื่อร้อยปีก่อนที่ว่าความถูกต้องไม่จำเป็นต้องอ่อนข้อให้กับความไม่ถูกต้อง (daS Recht braucht dem Unrecht nicht zu weichen) เพราะระเบียบของกฎหมายย่อมไม่อาจที่จะคงอยู่ได้หากยอมจำนนกับความไม่ถูกต้อง (vgl. Surasit sangviroat. anapat Einhraenkungen des Notwehrrechts im Rahmen ehelicher Beziehungen und andere enger Lebensgemeinhanen nach dem deuthen und thailaen. dihen Recht, 2003 หน้า 1 ff)

ในการตีความหลักกฎหมายในเรื่องการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายจึงต้องพิจารณาแนวคิดในการป้องกันตนเองและแนวคิดการรักษาระเบียบของกฎหมายไปพร้อม ๆ กัน หากคิดจากแนวคิดพื้นฐานทั้งสองประการของการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วก็จะเห็นได้ว่าผู้ก่อเหตุขึ้นก่อนไม่อาจอ้างหลักป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายได้เพราะการกระทำของผู้ก่อเหตุขึ้นก่อนไม่เป็นการป้องกันตนเองเพราะตัวเองไปทำร้ายคนอื่นก่อนอีกทั้งไม่เป็นการรักษาระเบียบของกฎหมายเพราะหากยอมให้คนที่ก่อเหตุไปทำร้ายคนอื่นก่อนแล้วอ้างการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายก็ไม่ใช่การรักษาระเบียบของกฎหมายแต่เป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกัน การเข้าใจแนวคิดพื้นฐานของการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายยังช่วยในการตีความหลักกฎหมายในเรื่องป้องกันในกรณีอื่น ๆ ด้วย เช่น การป้องกันทำต่อสัตว์ไม่ได้เพราะแม้ว่าจะมีแนวคิดในการป้องกันตนเองแต่ก็ขาดแนวคิดในเรื่องการรักษาระเบียบของกฎหมายเพราะสัตว์ไม่อาจที่จะละเมิดต่อระเบียบของกฎหมายได้ ผู้อ้างสิทธิป้องกันไม่จำเป็นต้องหนีผู้ประทุษร้ายเพราะจะเป็นการขัดต่อหลักในเรื่องการรักษาระเบียบของกฎหมาย เป็นต้น

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์